

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดหมายของการเรียนภาษาคือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ สามารถฟังและอ่านได้เข้าใจ และพูดหรือเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายที่ตนต้องการจะสื่อได้ แต่เนื่องจากผู้เรียนในแต่ละสภาพแวดล้อมมีจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ที่ต่างกันจึงทำให้ทักษะที่สำคัญในการเรียนภาษาทั้งสี่ทักษะได้รับการเน้นที่แตกต่างกันด้วย สำหรับนักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะนักเรียนไทยมี โอกาสใช้ทักษะการฟังการพูด และ การเขียนภาษาอังกฤษน้อยกว่าทักษะการอ่าน จากการสำรวจความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษในสังคมของ อัจฉรา วงศ์โสธร¹ พบว่า ทักษะที่จำเป็นต้องใช้มากที่สุดใหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทห้างร้านในประเทศไทย คือ ทักษะการอ่าน ทักษะที่จำเป็นต้องใช้รองลงมาคือ การเขียน การฟัง และการพูด

จากรายงานการสัมมนาเรื่อง การอ่านของศูนย์ภาษาอังกฤษซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี 2513 มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

ครูสอนภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยเห็นพ้องกันว่า การอ่านเป็นทักษะที่นักเรียนต้องการใช้มากที่สุด นักเรียนที่จบมหาวิทยาลัยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะใช้ภาษาพูด แต่นักเรียนเกือบทุกคนจะต้องอ่านภาษาอังกฤษ เนื่องจากหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนที่ไม่สามารถอ่านได้ก็ไม่สามารถหวังว่าจะได้รับการศึกษาดี และเนื่องจาก การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องสอนอ่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่เป็นที่น่าประหลาดใจว่า เราได้ให้ความสนใจในปัญหาการสอนอ่านแก่นักเรียนไทย

---

¹Achara Wangsothorn, "A Survey of Societal Needs for Using English," Talk at the A.U.A., 17 December 1981 (chart.)

น้อยมาก¹

ปัญหาการสอนอ่านในประเทศไทยก็คือ "นักเรียนไทยส่วนมากไม่สามารถอ่านภาษาอังกฤษได้ และดูเหมือนว่าจะไม่ค่อยได้อ่านเท่าที่ควร"²

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านก็คือ ความเข้าใจในข้อความที่อ่าน เพราะการที่จะได้ความหมาย (meaning) จากกรอ่าน ผู้อ่านจะต้องเข้าใจ (comprehend) ข้อความที่อ่านแต่ปัญหาในการสอนอ่านที่พบเสมอก็คือ ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้

วอร์ด โครเมอร์ (Ward Cromer)³ ได้พยายามค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาในการอ่าน เขาได้แบ่งผู้ที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ (poor readers) ออกเป็น 2 พวกคือ "deficit group" และ "difference group"

กลุ่ม "deficit" มีความบกพร่องด้านความเข้าใจ เพราะขาดทักษะทางคำศัพท์คือไม่สามารถจะถอดความหมายของศัพท์รายตัวออกมาได้ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้

กลุ่ม "difference" มีความสามารถในการถอดความหมายของคำศัพท์เป็นรายตัวได้ดีเท่า ๆ กับผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง (good readers) มีเขาเวโลงู แต่เขาไม่สามารถผสมผสาน (integrate) ความหมายย่อย ๆ เหล่านั้นเข้าเป็นความหมายรวม ๆ ได้ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้

¹English Language Center, Report on a Seminar on Reading

(Bangkok : English Language Center, 1970), p. 1.

²Ibid., p. 5.

³Ward Cromer, "The Difference Model : A New Explanation for some Reading Difficulties," Journal of Educational Psychology 61 (October 1970) : 471-483.

อีลีเนอร์ เจ กิบสัน (Eleanor J. Gibson) และ แฮร์รี เลวิน (Harry Levin) ได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจไว้ว่า "เราเข้าใจความหมายของคำ ความหมายของประโยค หรือ ความหมายของข้อความ เมื่อเราสามารถเข้าใจความตั้งใจของผู้เขียน (intention of the writer) และประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงสาร (message) นั้นมาสู่ระบบความรู้ของตัวเราเอง"¹

ริชาร์ด แอล ไอแซกสัน (Richard L. Isakson) และจอห์น คิมป์ลิว มิลเลอร์ (John W. Miller) ได้กล่าวว่า "ความเข้าใจในการอ่านนั้นเป็นขบวนการที่ซับซ้อนและเป็นขบวนการที่มีหลายแง่มุม (a complicated and multifaceted process)"²

อาจจะเป็นเพราะว่าความเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่ครูสอนให้ไม่ได้ ครูอาจจะสอนคำศัพท์ สอน ไวยากรณ์ แต่เรื่องของความเข้าใจนั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่านเอง และในปัจจุบันก็ยังไม่มีข้อพิสูจน์ที่แน่ชัดว่า ความเข้าใจนั้นขึ้นอยู่กับ เซอแว้นท์ญา ประสิทธิภาพของผู้อ่าน หรือองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

พี เดวิด เพียร์สัน (P. David Pearson) และ เดล ดี จอห์นสัน (Dale D. Johnson)³ ได้แบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการอ่านไว้เป็น 2 พวก ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบภายในสมอง (inside the head) ซึ่งได้แก่

1.1) ความสามารถทางภาษา (linguistic competence) แบ่งได้เป็น 3 ระบบย่อย

1.1.1) ความรู้เรื่องเสียง (phonological knowledge)

1.1.2) ความรู้เรื่องไวยากรณ์ (syntactic knowledge)

1.1.3) ความรู้เรื่องความหมาย (semantic knowledge)

¹Eleanor J. Gibson and Harry Levin, The Psychology of Reading (Cambridge, Mass. : MIT Press, 1975), p. 400.

²Richard L. Isakson and John W. Miller. "Sensitivity to Syntactic and Semantic Cues in Good and Poor Comprehenders," Journal of Educational Psychology 68 (December 1976) : 787.

³P. David Pearson and Dale D. Johnson, Teaching Reading Comprehension (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1978), pp. 8-19.

1.2) ความสนใจ (interest) ผู้อ่านชอบเรื่องที่อ่านมากน้อยเพียงใด

1.3) แรงจูงใจ (motivation) ผู้อ่านเอาใจใส่ในเรื่องที่อ่านเพียงใด
อารมณ์ในการอ่าน สภาพการเรียนรู้การสอนมีส่วนจูงใจให้อ่านเพียงใด

1.4) ความสามารถในการอ่าน (reading ability)

2. องค์ประกอบภายนอกสมอง (outside the head) ซึ่งได้แก่

2.1) องค์ประกอบในการเขียน (elements on the page) ความยาก
ง่ายต่อการอ่านเรื่อง (text readability) ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้ศัพท์
ว่าเป็นศัพท์ที่พบบ่อย ๆ หรือศัพท์ที่เป็นนามธรรมซึ่งยากต่อการเข้าใจ และ
รูปแบบประโยคที่เขียนว่า มีความยาว หรือซับซ้อนมากเพียงใด

นอกจากนั้น การเรียบเรียงรูปเรื่อง (text organization)
ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่สูงกว่าระดับประโยค เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค
ความสัมพันธ์ของเนื้อหา ก็มีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่าน

2.2) สภาพแวดล้อมในการอ่าน (reading environment)

สภาพทางบ้านของผู้อ่าน มีส่วนสร้างพื้นฐานและทัศนคติต่อการอ่าน
ของเขาอย่างไร ครูจัดเตรียมแบบเรียน จัดกิจกรรมในการสอน กระตุ้น
ใฝ่ใจเพียงใด บรรยากาศขณะที่ย่านเป็นอย่างไร มีการรบกวนหรือไม่

เฟรรงค์ สมิท (Frank Smith)¹ ได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านว่า การ
อ่านนั้นเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ข้อมูลจะถูกถ่ายทอดจากผู้ส่งมายังผู้รับ การอ่านภาษาต่างประเทศ
เป็นเรื่องยาก ถ้าไม่เข้าใจไวยากรณ์เป็นอย่างดีก็เพราะกฎไวยากรณ์เป็นกฎในการนำประโยคมา
เรียงกัน และเป็นสื่อกลางระหว่างความหมายกับโครงสร้างผิว การใช้กฎไวยากรณ์ของผู้เขียนนั้น
ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้เรียบเรียงประโยคของเขาเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนคาดว่าผู้รับจะ
ต้องรู้เพื่อที่จะถอดความหมายจากประโยคนั้น ๆ สำหรับผู้ฟังหรือผู้อ่านไวยากรณ์เป็นเครื่องมือสำคัญ

¹ Frank Smith, Understand Reading (New York : Holt, Rinehart
and Winston, 1971), pp. 12-38.

สำหรับความเข้าใจภาษา

การอ่านเพื่อจะเข้าใจความหมายนั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทั้งทางโครงสร้างผิว (surface structure) และโครงสร้างลึก (deep structure) ไปพร้อม ๆ กันคือ ใจทั้งสองประกอบทางการเขียนที่สามารถมองเห็นได้ และข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์แยกความแตกต่างขององค์ประกอบในการเขียนแล้วสัมพันธ์สิ่งนั้นไปสู่การแปลความหมาย¹

ไอแซกสัน และมิลเลอร์ (Isakson and Miller)² ก็ได้กล่าวว่าในการที่จะเข้าใจข้อความที่อ่านได้นั้นผู้อ่านจะต้องรู้จักใช้ตัวสัญญาณ (cues) ทั้งสองอย่างควบคู่กันไปคือ จะเข้าใจโครงสร้างผิวได้ก็จะต้องรู้จักใช้ตัวสัญญาณทางไวยากรณ์ (syntactic cues) และจะเข้าใจความหมายซึ่งเป็นโครงสร้างส่วนลึกได้ก็จะต้องอาศัยตัวสัญญาณความหมาย (semantic cues) ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะมีความรู้สึกไวในการจับตัวสัญญาณทั้งสองอย่างในขณะที่ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำจะไม่รู้สึกหรือสังเกตเห็นตัวสัญญาณดังกล่าว

การเข้าใจความหมายของคำเป็นรายคำ หรือ การรู้ไวยากรณ์ของประโยคเป็นรายประโยคยังไม่เพียงพอ "การเข้าใจประโยคต้องอาศัยสิ่งอื่นที่อยู่นอกเหนือไปจากการจับความหมายของศัพท์รายตัวมารวมกัน"³ และการที่จะเข้าใจความหมายของข้อความยาว ๆ ได้ก็ต้องอาศัยสิ่งอื่นที่อยู่นอกเหนือไปจากความรู้และความเข้าใจความหมายของประโยคทุกประโยคในอนุเจต

อาจจะกล่าวได้ว่า การที่จะเข้าใจข้อความที่อ่านได้นั้นต้องอาศัยความรู้ในความสัมพันธ์หลาย ๆ ด้านประกอบกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคำ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค เพราะ "ข้อมูล (information) จำนวนมากที่เกี่ยวข้องถูกแฝงหรือส่งสัญญาณไว้ในความสัมพันธ์

¹Ibid., p. 207.

²Isakson and Miller, "Sensitivity to Syntactic and Semantic Cues . . .," pp. 787-792.

³Smith, Understand Reading, p. 198.

ระหว่างประโยค"¹ นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขียนกับความรู้อ่าน และขบวนการ
ผสมผสานประโยคใหม่ให้เข้ากับข้อมูลที่กำลังมาก่อนแล้ว (antecedent information) ก็
เป็นสิ่งสำคัญ

ปัญหาของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่คือ เมื่ออ่านข้อความภาษา
อังกฤษยาว ๆ เขาไม่สามารถเข้าใจความหมายทั้งหมดได้อย่างลึกซึ้ง แม้ว่าจะเข้าใจความหมาย
ของคำทั้งหมดในประโยค และเข้าใจความหมายของประโยคทุกประโยคในอนุเจต การที่ไม่
สามารถเข้าใจหรือเกิดความคลาดเคลื่อนในคำความเข้าใจ มาจากการที่ผู้อ่านขาดความเข้าใจ
เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่มีข้อมูล เชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงไม่สามารถรวบรวม
รวมประโยคต่าง ๆ ในพยางค์ เข้าเป็นข้อความที่มีจุดมุ่งหมายเดียว และมีคุณค่าในการสื่อสารได้

เนื่องจากการสื่อความหมายแต่ละครั้งนั้น เราสื่อความในลักษณะของข้อความที่แต่ละ
ความคิดต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ประโยคหนึ่งมักจะติดตามด้วยอีกประโยคหนึ่งเสมอ การสอนภาษา
ในัจจุบันจึงเน้นที่ระดับข้อความ (discourse) การสอนที่หยุดที่ระดับคำและประโยคโดยเน้น
การวิเคราะห์ไวยากรณ์ของประโยคว่าประกอบด้วยหน่วยย่อย ๆ อะไรบ้างไม่เพียงพอสำหรับการ
เรียนภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารเพราะไม่อาจช่วยให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจข้อความยาว ๆ ที่เป็น
หน่วยความคิด หรือไม่สามารถติดตามความคิดอันต่อเนื่องเชื่อมโยงที่ผู้พูดหรือผู้เขียนเสนอไว้ได้

เมื่อการสอนระดับข้อความได้รับการเน้น การเรียบเรียงของข้อความ
(organization of the passage) จึงถูกนำมาพิจารณาโดยมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์
(interrelationships) และความเชื่อมโยง (interconnections) ของประโยค
ต่าง ๆ ในเรื่อง (text)

¹ John R. Bormuth, On the Theory of Achievement Test Items.
(Chicago : University of Chicago Press. 1970), p. 50.

การวิเคราะห์ข้อความ (discourse analysis) นั้นไม่ได้ศึกษาภาษาในแง่ของไวยากรณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยคซึ่งเชื่อมโยงประโยคแต่ละประโยคให้เป็นข้อความที่ต่อเนื่องกัน (connected discourse) ศึกษาความผูกพันของรูปเรื่อง (cohesion) และความผูกพันของเนื้อหา (coherence) ตลอดจนพิจารณาลักษณะของอุนุเนท (paragraphs) และข้อความ (passages)

มัลคอล์ม คูลธาร์ด (Malcolm Coulthard)¹ ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อความว่าเป็นการวิเคราะห์สิ่งที่อยู่เหนือระดับประโยคโดยมุ่งที่วิธีการรวมประโยคต่าง ๆ ไม่ดูหน่วยที่ใหญ่ขึ้นเพื่อสร้างเรื่องที่มีเนื้อหาสอดคล้องติดต่อกัน (coherent texts) ทั้งนี้ได้หมายความว่า จะไม่รวมถึงการพิจารณาโครงสร้างของประโยครายประโยคซึ่งทำให้ผู้ค้นพบว่า (1) โครงสร้างทางไวยากรณ์นั้นมีส่วนให้ความหมายไปบริบทนั้น ๆ อย่างไร และ (2) เรื่องและเนื้อหาได้ถูกขยายให้กว้างขึ้นจาก การใช้คำพ้อง การอ้างอิงถึงสิ่งที่รู้กันระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ หรือ การอ้างอิงย้อนหลังในประโยคเหล่านั้นได้อย่างไร

อาจจะกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทางภาษาที่จะต้องศึกษาอย่างมีระบบเมื่อผู้ที่จะศึกษาความผูกพัน (cohesion) ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของประโยคแบบต่าง ๆ ก็คือ คำเชื่อม (connectives) หน่วยอ้างอิงย้อนหลัง (anaphora) และหน่วยอ้างอิงถึงสิ่งที่กล่าวข้างหน้า (cataphora)

ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคแบบอ้างอิงย้อนหลัง (anaphoric relationship) เป็นความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งที่ทำให้ประโยคต่าง ๆ ในเรื่อง มีความผูกพันกันและเป็น "ความสัมพันธ์ที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะต้องพบมากที่สุด"² เพราะในประโยคที่ใช้สื่อสารกันนั้นจะมีการอ้างอิงย้อนหลังเสมอ เช่น John took his hat off and put it on a peg. ไม่มีผู้ใดเลย

¹Malcolm Coulthard, "Discourse Analysis in English-A Short Review of the Literature," in Language Teaching & Linguistic : Surveys, ed. Valerie Kinsella (Cambridge : Cambridge University Press, 1978), p. 22.

²Pearson and Johnson, Teaching Reading Comprehension,

ที่จะสื่อสารโดยใช่ประโยชน์ซึ่งไม่มีการอ้างอิงย้อนหลัง เช่น John took John's hat off and put John's hat on a peg.

ความสัมพันธ์แบบการอ้างอิงย้อนหลังนั้นมีผลต่อความเข้าใจข้อความภาษาอังกฤษของผู้อ่าน ผู้อ่านจะอ่านข้อความภาษาอังกฤษได้เข้าใจต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยอ้างอิงย้อนหลัง และสามารถโยงไปยังหน่วยที่ถูกอ้างอิง (antecedent หรือ presupposition หรือ presupposed item) เพื่อแปลความหมายได้ ถ้าผู้อ่านไม่สามารถโยงความหมายที่สัมพันธ์กันระหว่างหน่วยอ้างอิงย้อนหลังและหน่วยที่ถูกอ้างอิงได้ ผู้อ่านจะไม่เข้าใจข้อความที่อ่านเลย หรือเข้าใจอย่างคลุมเครือดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้¹

John and ¹his cousin went to the fair last week. ²They had a great time ³there. First, ⁴they took the roller coaster. ⁵It was really fast. John got sick. ⁶So did ⁷his cousin. Then they went to see the gorilla. What a crazy ⁹animal! First, ¹⁰it threw peanuts at the crowd. Then ¹¹it pounded ¹²its chest. Then ¹³they went on six more rides, but ¹⁴they only liked three of ¹⁵them. John ate four foot-long hot dogs. ¹⁶His cousin ate ¹⁷seven. Finally ¹⁸they went home and were glad to be ¹⁹there.

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้อ่านจะต้องสามารถโยงหน่วยอ้างอิงย้อนหลังทั้ง 19 หน่วยไปยังหน่วยที่ถูกอ้างอิงให้ได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้ความหมายที่ถูกต้องซึ่งถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจ หรือโยงความหมายผิด จะทำให้ไม่เข้าใจข้อความหรือเข้าใจข้อความผิดไป ยกตัวอย่าง เช่น

"³there" มีความหมายอ้างอิงไปถึงหน่วยที่ถูกอ้างอิง (antecedent) "the fair" ในขณะที่ "¹⁹there" มีความหมายอ้างอิงไปถึงหน่วยที่ถูกอ้างอิง "home"

¹ อัจฉราพรรณ คอวนิช, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับ anaphora กับความเข้าใจข้อความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523), หน้า 6-7.

"it⁵" หมายถึง "the roller coaster" ในขณะที่ "it¹⁰" หมายถึง "animal" ซึ่งก็คือ "the gorilla" นั่นเอง
 "they¹⁴" หมายถึง "John and his cousin" ส่วน "them¹⁵" หมายถึง "rides" นอกจากนั้น "so did⁶" ยังมีความหมาย "got sick" หรือ "seven¹⁷" หมายถึง "seven (foot-long) hot dogs" เป็นต้น

เนื่องจากความสัมพันธ์แบบอ้างอิงย้อนหลังมีความสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านดังกล่าว ได้มีผู้ที่พยายามศึกษาตลอดจนวิเคราะห์การอ้างอิงย้อนหลังหลายคน เช่น

ปีเตอร์ เมนเซล (Peter Menzel)¹ ได้ทำการวิเคราะห์การอ้างอิงย้อนหลัง และได้อธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์หน่วยอ้างอิงย้อนหลัง (anaphora analysis) ว่าเป็นการกล่าววาทย์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยอ้างอิงย้อนหลัง และหน่วยที่ถูกอ้างอิง มีการแบ่งแยกหน่วยอ้างอิงย้อนหลังออกเป็นประเภทต่าง ๆ มีหลักการวัดความยุ่งยากซับซ้อนของหน่วยอ้างอิงต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เมนเซลกล่าวอีกว่า การวิเคราะห์หน่วยอ้างอิงย้อนหลังไม่ได้รับการสนับสนุนเหมือนการวิเคราะห์ท่านอื่น ๆ เพราะ นักไวยากรณ์ยังรู้เรื่องเกี่ยวกับหน่วยอ้างอิงย้อนหลังน้อยมากและอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักไวยากรณ์เพิกเฉยต่อการศึกษาในเรื่องนี้ก็คือ หน่วยอ้างอิงย้อนหลังเป็นเรื่องก้ำกึ่งระหว่างวากยสัมพันธ์ และความหมาย (partly syntactic and partly semantic) ดังนั้นนักไวยากรณ์ทั้งหลายจึงมีความรู้สึกว่าการที่จะคลี่คลายปัญหาเรื่องนี้ได้นั้นจะต้องรอคอยการจัดระบบของความหมาย (a systematization of semantics) ซึ่งในปัจจุบันยังห่างไกลจากการทำให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

¹Peter Menzel, "The Linguistic Bases of the Theory of Writing Items" appendix of Bormuth, On the Theory of Achievement..., p. 97.

ใน ค.ศ. 1976 ฮัลลiday และ ฮาซัน (Halliday and Hasan)¹ ได้เสนอการวิเคราะห์หรือแก้ (prose) ที่แตกต่างไปจากการวิเคราะห์ที่แล้ว ๆ มา ทั้งสองได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในข้อความที่ต่อเนื่องกันอย่างละเอียด สิ่งที่ ฮัลลiday และ ฮาซันเน้นก็คือ ความผูกพันของเรื่อง (cohesion of text) นั้นจะเกิดขึ้นได้จากการมีความสัมพันธ์ทางความหมาย (semantic relation) ระหว่างหน่วย (items) ต่าง ๆ ในข้อความ โดยที่หน่วยหนึ่งในข้อความมีการอ้างอิงถึงหน่วยอื่น ๆ ในเรื่องนั้น การอ้างอิงนี้อาจจะเกิดแบบย้อนหลัง (anaphoric relationship) เช่น

Wash and core six cooking apples. Put them into a fireproof dish.²

หรือแบบอ้างอิงถึงสิ่งที่จะกล่าวต่อไป (cataphoric relationship) ก็ได้เช่น

This is how to get the best results. You let the burries dry in the sun, till all the moisture has gone out of them. Then you gather them up and chop them very fine.³

ความผูกพันของเรื่องนั้นไม่ได้จำกัดอยู่กับโครงสร้างของประโยค และตำแหน่งของการอ้างอิงก็ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางไวยากรณ์ ทั้งสองหน่วยคือ หน่วยอ้างอิง (presupposing item) และหน่วยที่ถูกอ้างอิง (presupposed item) อาจจะมีความสัมพันธ์ต่อกันด้านโครงสร้าง หรืออาจจะไม่มีก็ได้ และสิ่งนี้จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างกันทางด้านความสัมพันธ์ทางความหมายเลย

¹M.A.K. Halliday and Ruqaiya Hasan, Cohesion in English. (London : Longman Group, 1976), pp. 1-30.

²Ibid., p. 2.

³Ibid., p. 17.

การวิเคราะห์รอยแหว่งตามแนวของ ฮัลลิเคย์ และฮาซาน นี้แตกต่างจากการวิเคราะห์ รอยแหว่งอื่น ๆ อีกอย่างหนึ่งก็คือ ความคิดรวบยอด (concept) เกี่ยวกับเรื่องความผูกพัน (cohesion) ของเขาไม่ได้พิจารณาในเรื่อง แนวของเรื่อง (theme) เนื้อหา (content) หรือ ข้อมูล (information)

ฮัลลิเคย์ และฮาซาน ได้แบ่งชนิดของความผูกพันในข้อความภาษาอังกฤษออกเป็น 5 ชนิดคือ คำสันธาน (conjunction) คำแทน (substitution) หน่วยอ้างอิง (reference) เครื่องผูกพันทางศัพท์ (lexical cohesion) และการละคำไว้ในฐานที่เข้าใจ (ellipsis) โดย คำสันธาน คำแทน หน่วยอ้างอิง และการละคำไว้ในฐานที่เข้าใจ เป็นความผูกพันทางไวยากรณ์ ส่วนเครื่องผูกพันทางศัพท์เป็นความผูกพันทางศัพท์ เครื่องผูกพันทั้งหมดยกเว้นคำสันธานจะเป็นหน่วยที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลัง

ฮัลลิเคย์ และฮาซาน ได้ชี้ให้เห็นอีกว่าความเข้าใจในเรื่องความผูกพันโดยการอ้างอิงย้อนหลัง และอ้างอิงถึงสิ่งที่จะกล่าวต่อไป เป็นขบวนการที่จำเป็นในการเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่าน

จากปัญหาและแนวคิดที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมด พอจะสรุปอย่างสั้นที่สุดได้ว่า ความสัมพันธ์แบบอ้างอิงย้อนหลังนั้นเป็นสิ่งที่ผู้อ่านจะได้พบมากที่สุด และเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญมากต่อความเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่าน การที่นักเรียนไทยอ่านข้อความแล้วไม่สามารถเข้าใจได้ หรือเข้าใจอย่างไม่ถูกต้องนั้นอาจมีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจ ความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลังก็ได้ เพราะครูส่วนมากยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดในระดับนี้ ถ้านผลการวิจัยปรากฏออกมาว่านักเรียนมีข้อบกพร่องด้านใด ครูผู้สอนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับนี้จะได้ออกกลับไปพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเสียก่อนที่นักเรียนจะได้เข้าไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ทักษะอ่านมากที่สุด เพราะตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนระดับนี้ส่วนใหญ่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลังในการอ่านข้อความที่ต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกันด้วยเครื่องหมายพันธรูปเรื่อง 4 ชนิด คือ

1. หน่วยอ้างอิง (reference)
2. คำแทน (substitution)
3. การละคำไว้ในฐานที่เข้าใจ (ellipsis)
4. เครื่องหมายพันธทางศัพท์ (lexical cohesion)

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2524 ในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง (สหศึกษา) ทั้ง 5 ห้องที่การศึกษา ซึ่งสุ่มอย่างง่ายมาห้องที่ละ 2 โรงเรียน ได้จำนวน 10 โรงเรียน แล้วสุ่มนักเรียนในแต่ละโรงเรียนโดยวิธีสุ่มแบบง่ายวี โรงเรียนละ 40 คน ทั้งนี้โดยสุ่มนักเรียนให้ครอบคลุมทุกโปรแกรม ได้ตัวอย่างประชากรจำนวน 400 คน ครอบคลุมนักเรียน 5 โปรแกรม คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ-ภาษา ฝรั่งเศส ศิลปะ-คณิตศาสตร์ ชุรกิจศิลป์ และคหกรรมศิลป์

2. การสร้างแบบทดสอบวัดความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลังจะยึดการแบ่งชนิดของความผูกพันในหนังสือ Cohesion in English ของ เอ็ม เอ เค ยัตลิเคย์ และ รุเกยา สาขาน เป็นหลัก

3. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงปัญหาหรือสาเหตุอื่น เช่น เพศ อายุ ภูมิหลังค่านิยมการเรียน และครอบครัว เชาวนปัญญา หรือ ความสามารถในการอ่าน ซึ่งอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถที่แตกต่างกันในด้านความเข้าใจ

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อบกพร่องซึ่งอาจจะทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนไปบ้างเล็กน้อย เนื่องจากมีโรงเรียนจำนวนน้อยที่เปิดโปรแกรมการเรียนชุรกิจศิลป์และคหกรรมศิลป์ ทำให้จำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละโปรแกรมมีจำนวนไม่เท่ากัน นอกจากนั้นเวลาที่ใช้ในการทดสอบส่วนใหญ่

เป็นเวลานอกเวลาเรียน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความเครียด วิตกกังวล หรือรีบร้อน ทำให้ผลการสอบคลาดเคลื่อนไปจากความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยเฉพาะในเรื่องการวิเคราะห์ข้อความในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ
2. เป็นแนวทางแก่ผู้สร้างหลักสูตร ผู้จัดทำแบบเรียน ผู้จัดทำหนังสืออ่านประกอบ วิชาภาษาอังกฤษ ได้ผลิตสิ่งที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางแก่การวิจัยในเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งต่อไป เช่น การวางตำแหน่งหน่วยอ้างอิงย้อนหลังที่ต่างกัน เปรียบเทียบความเข้าใจระหว่างเพศหญิงและเพศชาย หรือ ระหว่างระดับชั้นต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบทดสอบวัดความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลังที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบที่มีความเที่ยง และครอบคลุมเนื้อหา
2. คำตอบของตัวอย่างประชากร เป็นจริงและเชื่อถือได้
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นตัวแทนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ศึกษาต่อเลย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการตอบข้อสอบแบบ เลือกรับในแบบสอบวัดความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลัง ได้อย่างถูกต้อง
2. ความสัมพันธ์ของการอ้างอิงย้อนหลัง หมายถึง การที่ประโยคที่ตามหลังมีความสัมพันธ์กับประโยคที่กล่าวมาก่อน โดยมีหน่วยหนึ่งของประโยคหลังอ้างอิงถึงหน่วยใดหน่วยหนึ่งของประโยคที่กล่าวมาก่อน หรือ อาศัยหน่วยใดหน่วยหนึ่งของประโยคที่กล่าวมาก่อนในการแปลความหมาย

3. หน่วยอ้างอิงย้อนหลัง (anaphora หรือ anaphoric cohesive item) หมายถึง หน่วยในประโยคที่ตามหลังที่แปลความหมายไม่โดยตัวตัวเอง ต้องอ้างอิงถึง หรืออาศัย หน่วยในประโยคที่กล่าวมาก่อนในการแปลความหมาย
4. หน่วยที่ถูกอ้างอิง (antecedent หรือ presupposition) หมายถึง หน่วยในประโยคที่กล่าวมาก่อน (อาจจะ เป็น คำ วลี หรือ อพฺระโยค) ซึ่งเป็นหน่วยที่ให้ความหมายแก่หน่วยอ้างอิงย้อนหลังในประโยคที่ตามหลังมา
5. การอ่าน หมายถึง การอ่านในใจเพื่อให้เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ไม่ใช่การอ่านออกเสียง
6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2524 ทั้ง 5 โปรแกรม ในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง (สหศึกษา) 10 โรงเรียน ซึ่งถือเป็นตัวแทนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย